

fòrum

Antoni Castells

“El resultat desitjable és que sortim d'aquesta negociació tenint una Agència Tributària de Catalunya que ho recapti tot”

Una conversa amb Natàlia Mas

Antoni Castells (Barcelona, 1950) va ser l'últim negociador de la Generalitat que va pactar amb l'Estat espanyol un canvi en el model de finançament. Va ser el 2009. Després d'ocupar el càrrec de conseller d'Economia entre el 2003 i el 2010, l'experiència i la distància que li dona estar fora de la primera línia de la política li permet defensar que, ara sí, Catalunya ha d'optar per un nou model de finançament diferent al del règim comú.

Natàlia Mas (Sant Martí de Tous, 1979), tot i haver deixat la primera línia política, és una de les ideòlogues del sistema de finançament singular per a Catalunya, pactat entre ERC i el Partit Socialista l'estiu del 2024, que va permetre la investidura de Salvador Illa com a president de la Generalitat. Des del pragmatisme de qui ha negociat aquest acord, i coneixent les circumstàncies actuals, Mas defensa un model de finançament propi per a Catalunya basat en un traspass competencial en la recaptació i gestió dels tributs, encara que pugui quedar emmarcat dins un règim comú.

Eduardo Magallón > Estem en el millor moment dels últims setze anys per aconseguir un model propi per a Catalunya?

Natàlia Mas > Tenim una finestra d'oportunitat, però només serà un bon moment si la sabem aprofitar. Ni la victòria ni l'èxit estan garantits. Tenim un compromís sobre la taula, que parteix d'una proposta i d'una negociació complexa que ja s'ha fet. Ara cal implementar-lo, amb visió compartida entre els partits catalanistes, amb pragmatisme i amb eficàcia. És un camí ple de pedres, segurament ensopegarem, però ens hem de tornar a aixecar i avançar amb pragmatisme i moral de victòria.

Antoni Castells > Bé, el pragmatisme ve després de l'ambició. Crec que l'important és saber el que es vol, perquè, si no se sap, segur que no s'avança cap a l'objectiu. Bon moment? Venim d'una derrota, no ens enganyem. Aquí hi ha hagut un procés en el qual els partits que el lideraven volien la independència i ja veiem com ha acabat. Això ha augmentat el nivell, com diria, d'ambició nacional del país? No ho sé, ja ho veurem, ens

falta perspectiva. Però de moment, com a país encara estem lleplant-nos les ferides. Ara mateix, des del punt de vista intern de país, tenim un acord Esquerra-PSC, que, per a mi, és un bon acord. Si aconseguíssim fer la unió de les forces catalanistes entorn d'un objectiu compartit com el finançament, això seria molt important. Amb els Comuns crec que és possible; amb la CUP no se sap; a Junts no els hi veig. Junts va a la seva, no els veig disposats a sacrificar-se pel país. I quant a Madrid, depèn. Això serà un pols, com sempre. No sé si Esquerra i el PSC estan disposats a fer el pols. No vol dir una actitud agressiva, però sempre és un pols, la negociació amb l'Estat. I és un fet que Pedro Sánchez depèn dels vots d'Esquerra, entre d'altres coses.

Natàlia Mas > Aquest és un factor rellevant a la pregunta. Hi ha un govern a l'Estat i un govern a Catalunya que saben que, si el compromís del nou finançament no es compleix, les dues legislatures seran molt difícils.

Antoni Castells > Clar. També seria molt important que el PSC fes servir els seus diputats a favor de la causa de Catalunya.

Castells > Amb el procés, tothom es va espantar una mica també. El que passa és que quan a Espanya s'espanten, criden la Guàrdia Civil

Eduardo Magallón > No ho fa?

Antoni Castells > He estat al govern i he passat per la situació d'aprovar una llei, un projecte de llei a Catalunya, i veure com a Madrid els diputats del PSC hi votaven en contra i volien portar-ho al Constitucional. És una de les coses que m'ha fet arribar a la conclusió de la importància de tenir grup parlamentari a Madrid. Desgraciadament, els diputats del PSC estan al servei del PSOE. Aquesta és la lamentable realitat, que es manifesta amb tota la seva cruesa quan el PSC està al govern de Catalunya i els seus interessos no són ben bé els del govern central. Que és el que passa ara.

Eduardo Magallón > Senyora Mas, creu que ERC i la resta de forces seran capaces de fer aquest pols amb l'Estat?

Natàlia Mas > Espero que sí, que siguin conscients de la finestra d'oportunitat que tenim ara mateix, i del fet que la qüestió del finançament ha tornat al centre del debat polític. Això és positiu i rellevant, perquè del finançament en depenen moltes qüestions. No es pot

anhelar una sobirania més gran sense afrontar de cara el tema del finançament. Crec que aquest serà l'element clau que interpel·larà tothom.

Eduardo Magallón > Per què ha tornat al centre del debat el finançament? Perquè hi ha hagut una derrota?

Antoni Castells > No. Ha tornat al centre del debat perquè hi ha el pacte Esquerra-PSC per a invertir el senyor Salvador Illa. Al 2009 es va signar l'últim acord i ara estem al 2025, per tant fa setze anys. Què ha passat després? Primer, que Catalunya es va desentendre del finançament, perquè estava per un objectiu més important, que era la independència. I segon fet: encara que tothom va dient que això és una qüestió de tots, la realitat és que només es parla de finançament quan Catalunya es posa al capdavant per parlar de finançament. Això és el que ens diu la història.

Eduardo Magallón > Creu que sense el procés haguéssim arribat a aquest finançament singular?

Natàlia Mas > Crec que el procés sobiranista va ser una expressió col·lectiva del desig de sobirania i va evidenciar mancances estructurals i la necessitat de reconeixement institucional. Aquelles mobilitzacions han forjat el punt on som ara. I, de fet, ara mateix tenim sobre la taula dos elements que reflecteixen dues demandes històriques de Catalunya: Rodalies i el finançament. Ara som en una etapa post procés i de negociació, on les nostres demandes tenen més força. Els acords assolits són rellevants i cal implementar-los, tenint clar que venim d'uns compromisos ja signats.

Antoni Castells > Sí, crec que sí, que hi té a veure, perquè si jo fos el president del Govern espanyol, i el que li preocupés de veritat fos Espanya i la seva integritat territorial, potser sí que arribaria a la conclusió que el problema de Catalunya és un problema bastant específic, i que no és ben bé el mateix que el de la resta de comunitats. De manera que potser pensaria que val la pena adoptar un acord singular per a Catalunya, si això garantís una disminució de la tensió independentista i permetés un llarg període d'estabilitat

de Catalunya dins d'Espanya. Jo ho faria. En canvi, amb el procés, tothom es va espantar una mica també. El que passa és que quan a Espanya s'espanten, criden la Guàrdia Civil. Enlloc de dir: bé, parlem-ne, a veure què hem de fer, que és el que fan a Canadà o a Anglaterra o a Flandes. Però bé, això aquest ja és un altre tema.

Eduardo Magallón > Després d'aquesta primera part d'assolir un acord entre la Generalitat i l'Estat, s'ha de votar al Congrés dels Diputats. Què pot aportar un finançament singular per a Catalunya perquè sigui suficientment atractiu perquè Compromís, BNG, PNB o Bildu hi votin a favor?

Antoni Castells > No oblidem una cosa: primer cal acord a Catalunya. Després hi ha d'haver acord entre Catalunya i Madrid, i després s'ha de portar el Congrés.

Natàlia Mas > La proposta de finançament redactada pel Govern el 2024 està dissenyada pensant en la tercera fase clau: el Congrés. Sense aquest pas, el plantejament quedaria en paper mullat i només generaria frustració. Tot i que s'anomena «finançament singular», el que planteja és un model de responsabilitat i sobirania fiscal, amb recaptació íntegra dels tributs, que no s'ha d'entendre com un privilegi exclusiu per a Catalunya. Aquest model pot fer-se extensible a altres comunitats autònomes, si bé —i això és essencial— requereix que assumeixin plenament les seves responsabilitats: desplegar una agència tributària pròpia, assumir el risc del cicle econòmic i tot el que això comporta. També poden optar per no demanar aquest traspàs de competències i continuar delegant aquestes funcions a l'AEAT, que és el que

Mas > Estem parlant d'un nou model que obre la porta —a qui ho demani— a un traspàs competencial en la recaptació i gestió dels tributs, i acompanyat del principi d'ordinalitat

previsiblement farà la gran majoria. En definitiva, estem parlant d'un nou model que obre la porta —a qui ho demani— a un traspàs competencial en la recaptació i gestió dels tributs, i acompanyat del principi d'ordinalitat, un principi fonamental i aplicable a tots els territoris. Aquest enfocament crec que obre la porta perquè les comunitats històricament penalitzades per l'actual model puguin trencar amb la seva rigidesa i injustícia.

Antoni Castells > Això ho veig una mica diferent. No hi soc, en les negociacions, i no sé què s'hi està discutint, però intentaria negociar un finançament específic, singular, perquè singular entenc que només és per a tu. El paper de Catalunya no és modificar el sistema general, és acordar un bon model per a Catalunya. Intentaria assolir un bon model per a Catalunya i que a la vegada es fes una reforma del model de les altres comunitats, en la línia d'introduir les reformes que aquestes comunitats desitgen. Que no és el mateix que Catalunya. I aleshores, s'hauria de presentar conjuntament aquest paquet per a la seva aprovació. Un paquet on tothom hi

hauria de guanyar. Però un paquet amb dos components diferents: el finançament singular de Catalunya i la reforma del sistema general. Com diu l'acord ERC-PSC l'objectiu del finançament singular és aprovar un nou finançament de la Generalitat, no reformar el sistema general. La veritat és que no veig perquè Catalunya s'ha de ficar en si es compleix el principi d'ordinalitat entre Extremadura i Madrid, posem per cas. El que li interessa a Catalunya és que es compleixi a Catalunya en relació amb el conjunt de la resta, i això vol dir, simplement, que l'important és el grau d'anivellament que estem disposats a acceptar.

Natàlia Mas > Per garantir que cap territori hi surti perdent, l'Estat haurà d'aportar més recursos mitjançant un fons transitori, com ja ha fet en reformes anteriors, fins que s'implementi el nou model. En tot cas, l'acord deixa clar el respecte pel principi d'ordinalitat, un aspecte molt favorable per a Catalunya i per a altres territoris dels quals cal el suport.

Eduardo Magallón > Senyor Castells, com deia vostè abans, només hi ha

hagut un canvi en el model de finançament si Catalunya lidera. En cas que optés per sortir de la LOFCA, què pot proposar el govern espanyol?

Antoni Castells > Però si ja se sap el que volen. El que va proposar el 2017 la Comissió d'experts designada pel ministeri, i en la qual la Generalitat no hi va participar.

Eduardo Magallón > Així doncs, és possible quadrar el cercle entre la comissió d'experts del ministeri i el que demana Catalunya?

Antoni Castells > Clar, que es pot quadrar. Sempre que no sigui un cercle, és clar...

Natàlia Mas > Torno a la votació al Congrés, perquè crec que l'escenari de coexistència de tres models —foral, de règim comú i un de singular— no sobreviurà al debat parlamentari. Ara bé, podem assolir els mateixos objectius si modifiquem aspectes estètics no estructurals. És habitual que les reformes del model es facin a diferents velocitats, amb comunitats que s'hi incorporen abans i d'altres que ho fan més tard. En aquest nou marc, pot existir una

Castells > Intentaria assolir un bon model per a Catalunya i que a la vegada es fes una reforma del model de les altres comunitats, en la línia d'introduir les reformes que aquestes comunitats desitgen

singularitat *de facto* per a qui la vulgui assumir, vinculada a un traspàs competencial en matèria tributària i fiscal. Per tant, es tractaria d'un model comú renovat, amb mecanismes propis, fonamentat en l'ordinalitat i que permeti —per a qui vulgui assumir la recaptació i gestió íntegra dels impostos. Alhora, s'hi incorporaria un fons de compensació perquè cap territori hi surti perdent mentre Catalunya avança en sobirania fiscal, en el marc d'una solidaritat raonable i homologable internacionalment.

Antoni Castells > És que amb aquest tema estic més allunyat del poder o dels centres de decisió. No estic amb les interioritats del que s'està negociant.

Eduardo Magallón > Sembla un model més autonomista el de la senyora Mas que el seu, senyor Castells?

Natàlia Mas > No, en absolut.

Antoni Castells > Sincerament, pensava que Esquerra estiraria més de la corda en aquest tema. Escolti, finançament singular és finançament singular, i una altra cosa és jugar amb les paraules. Què vol dir

finançament singular? Doncs vol dir que la LOFCA hauria de dir: «Tot això és aplicable per a totes les comunitats autònomes —excloent-ne les forals— excepte per a Catalunya que té un model de finançament singular». Em sembla que hauríem d'anar per aquí, sortir de la LOFCA. I després, la negociació serà més o menys complicada, per descomptat. Si Pedro Sánchez va aconseguir tirar endavant l'amnistia, crec que això també ho podria tirar endavant.

Eduardo Magallón > Senyora Mas, vostè també és partidària de dos models o només d'un?

Natàlia Mas > Des del principi he dit que soc pragmàtica, exigent i que vull guanyar. Per mi, els elements clau són tres: recaptació i gestió dels tributs, respecte per l'ordinalitat i irreversibilitat del model. Com va passar amb els Mossos d'Esquadra —un cos català dins un marc estatal—, el nou model fiscal pot tenir un marc comú, però Catalunya ha de passar de gestionar menys del 10% dels tributs a gestionar-ne el 100% en un termini determinat. Això no pot fer-se mitjançant un simple conveni administratiu reversible, sinó

Mas > Dins d'aquest model «paraigua comú» hi conviurien singularitats condicionades a l'assumpció de competències diferents

a través d'un traspàs real de competències materials, econòmiques i d'infraestructures—com edificis, sistemes informàtics... I tot això és possible si es presenta dins d'un model políticament digerible per l'Estat en el moment actual.

Eduardo Magallón > O sigui, tenim dos models pel senyor Castells i un per la senyora Mas, no?

Antoni Castells > Sí, sí, sí, però compte.

Natàlia Mas > Bé, hi hauria el model foral i un model que actuaria com un paraigua general. Ara bé, dins d'aquest model de «paraigua comú» hi conviurien singularitats condicionades a l'assumpció de competències diferents. Perquè el problema de plantejar una sortida de la LOFCA és que quedarà bloquejada al Congrés si es percep com un model fet a mida i exclusiu per a Catalunya.

Antoni Castells > Depèn del que obtinguin les comunitats autònomes en la reforma del seu sistema.

Natàlia Mas > Crec que, tenint en compte la història política i econòmi-

ca d'Espanya, tot apunta en aquesta direcció. En tot cas, ho dic des de la meua experiència personal.

Eduardo Magallón > Així l'única via que hi veu és un acord general i alhora que permetés singularitats...

Natàlia Mas > Crec que un model exclusiu per a Catalunya, si no ofereix perspectives de millora per a les que l'han de votar, no tirarà endavant. Per això defenso que hi ha una manera d'aconseguir el que ells volen i el que nosaltres necessitem. No tenim gaire temps: la política avança, amb possibles eleccions a Andalusia o un canvi de govern. Cal actuar amb celeritat. La clau és clara: traspàs de competències, com el que es va fer als anys 1980. Caldrà un edifici propi per a l'ATC, un traspàs de personal significatiu, recursos econòmics, i competències plenes en recaptació i gestió tributària. Ens hem de focalitzar en això. Siguí com una peça singular o com a part d'una reforma general amb diferents ritmes i característiques, crec que és una via viable i assumible. Al final, cal tenir molt clar l'objectiu: corregir el dèficit fiscal i fer un salt de sobirania irreversible.

Antoni Castells > Això és veritat. Si el resultat de la negociació és que, efectivament, tenim l'Agència Tributària de Catalunya administrant tots els impostos, encara que s'hagi de pagar un preu en relació amb el que he dit que m'agradaria, em semblaria un saldo molt positiu.

Natàlia Mas > El que cal, sobretot, és voluntat política per part de Madrid, i agilitat i determinació per part del Govern de Catalunya. Hi ha molts aspectes en joc: contractació de serveis informàtics, qüestions administratives complexes, traspàs d'edificis i de personal... I tot això no es pot fer de manera seqüencial, sinó en paral·lel a les negociacions polítiques. Tenim un acord que estableix que la recaptació íntegra de l'IRPF comença el 2026, per tant, tots aquests preparatius s'han d'estar activant ara mateix.

Eduardo Magallón > Doncs no s'està produint...

Natàlia Mas > Segurament no amb la intensitat que caldria, i s'ha de ser molt més exigent, però sí, s'hi està treballant. Solucions tècniques, n'hi ha. Mentre es desenvolupa un sistema integral nou per a l'ATC, es pot començar amb la gestió dels impostos a través, per exemple, d'un *front office*, mantenint provisionalment el sistema de l'AEAT en el *back office*. Hi ha moltes vies i opcions tècniques disponibles per fer-ho possible.

Eduardo Magallón > No estem davant d'unes noves estructures d'Estat inexistents?

Natàlia Mas > No.

Mas > Tot i mantenir una aparença de paraigua comú, en la pràctica esdevindrà una singularitat de facto

Eduardo Magallón > Entrem en la fase que no els agrada. Posem una xifra sobre el model de finançament singular?

Natàlia Mas > No, perquè totes les peces estan condicionades entre elles. Segons si l'Estat hi posa 10.000, 20.000 o 30.000 milions més, hi haurà 3, 4, 5, 6 o 7 comunitats autònomes que hi sortiran guanyant. Ningú hi pot perdre. Ara bé, aquest guany també estarà condicionat pel fet d'haver assumit o no el traspàs de competències previst en el model: què aporta cada comunitat a la solidaritat i què aporta a les despeses generals de l'Estat. No hi ha un marge de negociació infinit. Les referències internacionals i europees apunten clarament que els mecanismes de solidaritat han de moure's dins d'uns rangs raonables. Per tant, situem-nos dins d'aquests marges.

Eduardo Magallón > Quins marges?

Natàlia Mas > Ho hem dit moltes vegades: hi ha diferents percentatges de PIB en rangs raonables. El que no és raonable és mantenir, any rere

any, un 10% de dèficit fiscal. Aquesta xifra, presentada com si fos «solidaritat», no és assumible ni justa.

Antoni Castells > El 2009, la millora del sistema de finançament va suposar un increment de 3.800 milions per a la Generalitat, més o menys. I l'aplicació de la disposició addicional tercera, si s'hagués aplicat, hagués suposat 2.000 milions més del que era la tendència històrica.

Eduardo Magallón > Però podem donar als lectors una xifra del nou model? La que sigui.

Antoni Castells > En una negociació pots posar xifres sobre la taula, però sempre seran superiors a la que realment estàs disposat a acceptar. I aquesta és evident que no l'explicaràs a aquells amb qui estàs negociant.

Eduardo Magallón > S'ha fet servir el famós entre 2 i 4% del PIB com a solidaritat...

Antoni Castells > La idea que a Alemanya el màxim del dèficit fiscal ha de ser el 4% del PIB és un mite. Ho vaig fer buscar quan era conseller,

i res, no existeix això. El que sí que hi ha és una sentència del Tribunal Constitucional alemany que consagra el principi d'ordinalitat.

Natàlia Mas > Sí, hi ha dades del Canadà. Crec que és a la província d'Alberta on es registra el dèficit fiscal més elevat, que se situa al voltant del 4%. Per això es fa servir aquest rang de manera orientativa. Tot i així, són xifres difícils d'afirmar i complexes de calcular amb precisió.

Eduardo Magallón > I si hi ha un finançament singular, Catalunya deixarà de ser la comunitat autònoma on les rendes baixes paguen l'IRPF més alt de tot l'Estat?

Natàlia Mas > Pot acabar sent un model realment singular, perquè probablement cap altra comunitat voldrà assumir el traspàs competencial que implica. És a dir, tot i mantenir una aparença de paraigua comú, en la pràctica esdevindrà una singularitat *de facto*.

Eduardo Magallón > I realment, el terme finançament singular, és un concepte que s'entén què busca?

Mas > Necessitem un model robust, sòlid i, sobretot, irreversible, encara que es presenti sota un paraigua políticament digerible per a l'Estat

Natàlia Mas > Crec que ens podem acabar perdent en qüestions més estètiques que fonamentals. Jo el que vull és una agència tributària que recapti la totalitat dels tributs.

Antoni Castells > Això és molt important i et dono la raó. Si el resultat de la negociació és que tenim una agència tributària com ara tenim els Mossos, oblida el que t'he dit. Però si això es així, ho hauríeu d'escenificar.

Natàlia Mas > Tant ens ha de fer que València acabi tenint una agència tributària pròpia. Si ells també la volen, endavant. No hem de defensar-ho com un privilegi exclusiu de Catalunya, perquè, si ho fem, correm el risc de quedar bloquejats políticament. El que cal evitar és caure en una singularitat estètica, en un conveni entre l'ATC i l'AEAT que pugui ser reversible. Necessitem un model robust, sòlid i, sobretot, irreversible, encara que es presenti sota un paraigua políticament digerible per a l'Estat. ■